

voittelijan oikeanpuoleisen käden alta roikkuvan rinnan, joka on suunnilleen yhtä riutunut kuin kohotetut kätetkin. Kuvassa näkyy ilmiö, joka on läsnä jo varhaisissa marttyyrikertomuksissa: hyveelliset naiset miehistyvät varsin konkreettisesti. Palladiosta kääntäessään suomentaja on valinnut kuvata ilmiötä paradoksaalisella sanaparilla ”miehuullinen neito” (s. 26). Ilmiötä olisi toki ollut hyvä avata käännöksen lukijoille enemmän.

Suosittelen kirjaa kaikille myöhäisantiikin maailmasta, kristillisestä askeesista ja erityisesti erämaan hengellisyydestä kiinnostuneille. Johannes Seppälä ansaitsee kiitoksen sekä tästä käännöksestään että kaikesta työstään suomenkielisen lukijakunnan hyväksi.

Joona Salminen

Uskonnollisen kääntymyksen ja kehityksen päiväkirjat

Nunna Kristoduli 2022. Päiväkirjat. Lintulan Pyhän Kolminaisuuden luostari, 415 s.

Ortodoksia 63 (2023), 209–211
DOI: 10.61560/ortodoksia.135944

Nunna Kristoduli on Suomen ortodoksisen kirkon yksi viime vuosikymmenten merkittävimmistä hengellisistä hahmoista. Hänen päiväkirjoistaan on toimitettu teos, joka ulottuu lapsuudesta aina viimeisiin elinvuosiin asti.

Aloin lukea teosta kääntymyskertomuksena, koska päiväkirjamerkintöjen suunta alkoi näyttää jo varhaisessa vaiheessa merkkejä uskonnollista kääntymyksestä luterilaisuudesta ortodoksisuuteen. Uskonnollisesta kääntymyksestä ei tosin ole yhtenevää määritelmää. Voiko saman uskonnon sisällä tapahtuvaa muutosta kutsua kääntymykseksi? Vaatiiko kääntymys aina täydellisen maailmankuvan ja -selityksen muutoksen tai äkillisen kokemuksen, joka muuttaa kaiken? Äiti Kristodulin elämästä ei löydy äkkinäistä uskonnollista kääntymystä, vaikka päiväkirjojen sisältönä on uskonnollisen yhteisön vaihtaminen. Hänen kohdallaan kääntymyksessä on kyse toistuvasta paluusta uskon perusasioihin ja oman itsen äärelle. Päiväkirjoissa onkin paljon merkintöjä kasvusta, kehityksestä ja vanhasta irtaantumisesta. Samalla luottamus Jumalaan on kuulunut nunna Kristodulin maailmankatsomukseen läpi elämän.

Nunna Kristodulin päiväkirjoissa voi tunnistaa uskonnollisuuden kehitysvaiheita alakouluikäisen sääntöihin ja auktoriteetteihin nojaavasta uskosta aina kehitysvaiheteorioiden korkeimmille tasoille asti. Vapaus ja integroituminen muuhun luomakuntaan ovat piirteitä, joilla kuvataan ihmisen uskonnollisen kehityksen ylimpiä tasoja. Silloin käsitys maailmasta muotoutuu absoluuttisen rakkauden ja oikeudenmukaisuuden inkarnaatioksi, joka ei välitä omaan persoonaan kohdistuvista uhista. Äiti Kristodulin varhaisempiakin päiväkirjamerkintöjä lukiessa ei voi välttyä assosiaatioilta esimerkiksi pyhän Maria Pariisilaisen radikaaleihin rakkauden ja itsensä uhraamisen ajatuksiin. Äiti Kristoduli kurottaa ajattelunsa ja rukouksensa jokaisen kärsivän puoleen, mutta ei persoonattomasti tai auktoriteetteja sokeasti kumarrellen.

Päiväkirjat tuovat odotetusti esiin Suomen ortodoksisen kirkon lähihistoriaa kuten koulutuksen järjestämiseen liittyviä keskusteluja 1980-luvulla, arkkipiispa Paavalin ja metropoliitta Johanneksen syvenevää erkaantumista toisistaan sekä hallinnollisten kiemuroiden aiheuttamia kahnauksia. Filokalian suomentamiseen liittyvät kokemukset ja kysymykset niin sisällön kuin kääntämisen teknisten seikkojen äärellä polveilevat ja pulpahtavat toistuvasti esiin muiden merkintöjen lomassa.

Esiin nousevat myös hengelliset vaikuttajat. Tärkein on arkkipiispa Paavali, nunna Kristodulin hengellinen ohjaaja ja sielunkump-

pani. Tärkeitä ovat myös Bytouman luostarin jerondissa (vanhus eli igumenia) sekä sittemmin pyhäksi julistettu Paisios, jonka tapaamisista äiti Kristoduli kirjoittaa rinnastaen hänet arkkipiispa Paavalin veroiseksi hengelliseksi esikuvaksi. Pyhän Johannes Valamolaisen kirjeitten käännösprojekti avasi merkittäviä hengellisiä näköaloja. Viimeisten vuosien merkinnöistä käy kuitenkin selväksi, että Kristoduli oli vapautunut hänelle tärkeistä auktoriteeteista ja kohtasi maailman omasta sisäisestä jumalasuhteestaan käsin. Tätä asennetta kuvaa helmikuulta 1995 oleva merkintä: ”Mitä on valta tässä maailmassa? Miksi taistella vallasta, tehdä rajoja, kieltoja, rajoituksia? Kaikki me kyyhötämme pienen aikaa tällä pienellä planeetallamme odottaen jatkoa. Eikö ole mielettömyyden huippu käyttää tämä vähäinen aika tappeleihin toisten samaan ihmiskuntaan kuuluvien kanssa?”

Äiti Kristodulin avartuva ja myötätuntoinen suhtautuminen ihmisiin ei tarkoittanut, että hän ei olisi ollut kantaaottava. Kun Bytouman luostarin hiippakunnan piispan siunasi juutalaisten maailmanvaltaa käsitelleen antisemitistisen saarnan, Kristoduli jätti luostarinsa, joutui silmätikuksi juutalaisvastaisuutta arvostelevien kysymystensä takia ja palasi Suomeen Lintulan luostariin. Lintulassa hän kilvoitteli elämänsä loppuun asti. Nunna Kristodulin päiväkirjat ovat virkistävää luettavaa aikamme maailmanpoliittisessa ja kirkollisessa ilmapiirissä, jossa kukoistavat sekä puolten valitseminen että kuuliaisuuden ja kirkon tradition väärinymmärtäminen ja -käyttäminen.

Teemu Toivonen